

TIESU PRAKSES JAUNUMI

Cienījamie lasītāji!

Šajā zvērinātu advokātu biroja RAIDLA LEJIŅŠ & NORCOUS sagatavotajos tiesu prakses jaunumos apskatīsim būtiskāko Latvijas tiesu praksē.

Šiem un citiem mūsu biroja jaunumiem ātrāk un ērtāk ir iespējams sekot arī Raidla Lejiņš & Norcouš Latvijas biroja Twitter kontā [@RLN_Latvia](#).

Ar cieņu -

Ģirts Lejiņš
Partneris,
Tiesvedības prakses
grupas vadītājs

Uģis Zeltiņš
Zvērināts advokāts

Šajā numurā:

Tiesu prakse

- Aizliegums pārsūdzēt līgumu ar iestādi par strīda izbeigšanu
- „Valīgs” pieteikuma iesniegšanas termiņš Satversmes tiesā
- Senāta jautājumi EST par prasības nodrošināšanu saskaņā ar citas ES dalībvalsts tiesas lēmumu
- Aizliegums atgūt darba samaksu, kas izmaksāta tiesas kļūdas dēļ

Tiesu prakse

Aizliegums pārsūdzēt līgumu ar iestādi par strīda izbeigšanu

Senāta 2013.gada 5.aprīļa lēmums lietā Nr. SKA–399/2013, A420340712 [U. C. / VID]

[at.gov.lv](#)

Senāta Administratīvo lietu departaments, lemjot par pieteikuma pieņemamību, ir secinājis, ka administratīvo līgumu ar Valsts ieņēmumu dienestu (VID) par strīda izbeigšanu var pārsūdzēt vienīgi tad, ja tas noslēgts viltus vai maldības dēļ.

2009. gada nogalē pieteicēja un VID noslēdza līgumu. Ar to pieteicēja piekrita iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķinam un tiesas procesa izbeigšanai, bet VID atteicās no soda naudas un samazināja nokavējuma naudu. Vēlāk pieteicēja lūdza, lai VID līgumu atceļ, un pēc tam noraidīto VID lēmumu pārsūdzēja tiesā. Pieteicējas ieskatā VID pārliecība par pamatparāda pastāvēšanu bija bijusi nepareiza, un tāpat līgums par soda naudu un procentiem esot prettiesisks. Pieteicēja līgumu esot slēgusi vienīgi nolūkā samazināt nepamatota uzrēķina negatīvās sekas.

Senāts lēma, ka līgums ar VID pēc būtības bijis izlīgums. Tāpēc strīds uzskatāms par izbeigtu, un loģika liedz līgumu apšaubīt citādi, kā vien viltus vai maldības dēļ. VID, iespējams, kļūdaina pārliecība par pamatparāda pastāvēšanu neesot uzskatāma par pieteicējas maldināšanu.

Ar šo lēmumu Senāts ir atkāpies no likuma teksta; tajā nav aizlieguma pārsūdzēt administratīvo līgumu, ar kuru izbeigts privātpersonas un iestādes strīds.

Senāta rastais risinājums šķiet loģisks un praksē, domājams, tiks attiecināts arī uz līgumiem ar citām iestādēm. Tomēr tas rada nopietnu risku, kas citās jurisdikcijās jau ir labi pazīstams: iestādes var izmantot tiesvedības izmaksas un neprognozējamību, lai privātpersonām uzspiestu „piekrist” nelikumīgiem pienākumiem.

[Atpakaļ uz sākumu](#)

„Valīgs” pieteikuma iesniegšanas termiņš Satversmes tiesā

Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija spriedums lietā Nr. 2012–16–01 [“Senatora Neimaņa lieta”]

[Latvijas Vēstnesis, 13.05.2013., Nr. 90 \(4896\), OP 2013/90.10](#)

Satversmes tiesa ir taisījusi spriedumu, kas būtiski atvieglo pieteikuma iesniegšanu gadījumos, kad nav efektīvu vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu.

Likums noteic, ka privātpersonas pieteikumu – t.i., konstitucionālo sūdzību – var iesniegt sešu mēnešu laikā „pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās” vai arī „no pamattiesību aizskāruma brīža”, ja nav tiesību aizsardzības vispārējo līdzekļu. Aplūkojamais spriedums attiecas uz otro situāciju; šoreiz lietā nebija strīda, ka nav tiesību aizsardzības vispārējo līdzekļu un ka tāpēc arī nav jāgaida „pēdējās institūcijas” nolēmums.

Papildus šiem noteikumiem Satversmes tiesas praksē attīstīta doktrīna, saskaņā ar kuru personai nav jāpārkāpj likums un jātiek sodītai, t.i., jāsaņemas aizskārums, pirms tā var jau pastāvošu pienākumu vai aizliegumu apstrīdēt Satversmes tiesā.

Konstitucionālo sūdzību iesniedza Augstākās tiesas tiesnesis – senators Jānis Neimanis, kurš amatā stājies 2008. gadā – prasot atcelt likuma normu, kas tiesnešiem aizliedz piederēt politiskām organizācijām. 1992. gadā pieņemta norma esot neatbilstoša Satversmes 102. pantam, kas noteic, ka „[i]kviens ir tiesības apvienoties [...] politiskās partijās [...]”. Tiesnesis, kas atsakās pārtraukt piederību pie politiskām organizācijām, var tikt disciplināri sodīts, un Tiesnešu disciplinārkolēģija var rosināt Saeimas balsojumu par tiesneša atcelšanu. Šāds disciplinārkolēģijas lēmums ir pārsūdzams tiesnešu Disciplinārtiesā.

Lietā radās pieteicēja un Saeimas strīds par to, vai ievērots sešu mēnešu termiņš no aizskāruma rašanās brīža. Pieteicējs par aizskāruma brīdi uzskatīja konstitucionālās sūdzības iesniegšanas laiku; Saeima atbildēja, ka šis apgalvojums nav pierādīts.

Satversmes tiesa lēma no strīda par termiņu izvairīties. Pieteicēja aizskārums vēl nemaz neesot radies. Taču aizskārums esot „potenciāls” un radītu „būtisku kaitējumu”, ja tiesnesis nolemtu aizliegumu pārkāpt. Tādēļ pieteikums esot pieņemams, un lieta varēja tikt izskatīta vēl pirms aizskāruma rašanās.

Šāds risinājums krietni samazina to gadījumu skaitu, kuros varētu būt piemērojama prasība par konstitucionālās sūdzības iesniegšanu sešu mēnešu laikā kopš aizskāruma rašanās. Katrs pienākums un aizliegums ar lielākām vai mazākām grūtībām var tikt pārinterpretēts kā tikai „potenciāls”, nākotnē pēc sankcijas piemērošanas iespējams aizskārums. Ciktāl potenciālā kaitējuma „būtiskuma” kritērijs kalpo par sietu triviālu priekšlaicīgu konstitucionālo sūdzību atsijāšanai, jānorāda, ka šā kritērija piemērošana pagaidām ir visai neprognozējama.

Pati būtiskākā atziņa no sprieduma izriet netieši: gadījumos, kad tiesību aizsardzības vispārējo līdzekļu nav, sešu mēnešu termiņš, domājams, sākas tikai brīdī, kad piemērotas nelabvēlīgas sekas par pienākuma vai aizlieguma nepildīšanu, un nevis brīdī, kad privātpersonai bijis jāsāk pakļauties attiecīgajai normai. Tā ir saprātīga un jo īpaši tā sauktajās regulētajās nozarēs svarīga interpretācija.

[Atpakaļ uz sākumu](#)

Senāta jautājumi EST par prasības nodrošināšanu saskaņā ar citas ES dalībvalsts tiesas lēmumu

Senāta 2013. gada 15. maija lēmums lietā Nr. SKC–955/2013, C30504912 [flyLAL / airBaltic un Lidosta „Rīga”]

[at.gov.lv](#)
[focus.lv](#)

Senāts uzdevis jautājumus Eiropas Savienības Tiesai (EST) par pienākumu nodrošināt tādu prasību pret Latvijā domicilētām sabiedrībām, kuru izskata Lietuvas tiesa.

Bankrotējusi Lietuvas lidsabiedrība flyLAL–Lithuania Airlines (flyLAL) Lietuvas tiesā ir iesūdzējusi Air Baltic Corporation AS (airBaltic) un Starptautiskā lidosta „Rīga” VAS (Lidosta „Rīga”) par it kā notikušu ES konkurences tiesību – vienošanās aizlieguma un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma – pārkāpumu. Lai gan flyLAL no Latvijas nekad nav lidojusi, tās ieskatā bankrotu izraisījušas nelikumīgas airBaltic priekšrocības Lidostā „Rīga”.

Lietuvas tiesa ir lēmusi, ka jāapkāpina abu atbildētāju īpašums apmēram 40 miljonu LVL vērtībā. flyLAL lūdz šā lēmuma izpildi Latvijā, pamatojoties uz ES Regulu Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās, t.i., tā saukto Briseles I Regulu.

Senāts ir lēmis, ka lūguma izskatīšanai nepieciešams saņemt atbildes no EST par Briseles I Regulas interpretāciju. Senāts vaicā, vai lieta uzskatāma par civillietu un tātad vai piemērojama regula, ja apgalvotais konkurences tiesību pārkāpums izriet no Latvijas publisko tiesību aktiem, t.i., noteikumiem par Lidostas „Rīga” pakalpojumu maksām. Ja atbilde uz šo jautājumu ir apstiprināšana, Senāts lūdz arī skaidrot, vai lieta tiešām ir pakļauta Lietuvas tiesai un vai prasības nodrošinājums var tikt atteikts kā pretējs Latvijas „sabiedriskajai kārtībai”.

EST atbilde jeb prejudiciālais nolēmums gaidāms apmēram 16 mēnešu laikā.

Ārpus konkrētās lietas konteksta tas varētu būt īpaši interesants daļā par sabiedriskās kārtības izņēmumu no pienākuma izpildīt citas dalībvalsts tiesas nolēmumu. Šā izņēmuma piemērojamība ES ietvaros bieži tiek apšaubīta, jo izpratnei par sabiedrisko kārtību un valsts atzītām vērtībām vajadzētu būt ļoti līdzīgai visās dalībvalstīs. Taču pēc „jauno dalībvalstu” pievienošanās, ņemot vērā to tiesu sistēmu nepilnības, sabiedriskās kārtības izņēmums jau atkal kļūst aktuāls.

[Atpakaļ uz sākumu](#)

Aizliegums atgūt darba samaksu, kas izmaksāta tiesas kļūdas dēļ

Senāta 2013. gada 31. maija lēmums lietā Nr. SKC–1491/2013, C30711610 [Union Asphalttechnik / D. S.]

[at.gov.lv](#)

Senāts ir taisījis spriedumu, ar kuru noraidītas darba devēja tiesības atgūt darba samaksu, kas izmaksāta saskaņā ar nepareizu, bet tūlītēji izpildāmu zemākas instances spriedumu.

Pirmās instances tiesa bija taisījusi spriedumu, ar kuru darba devēja uzteikums atzīts par spēkā neesošu, darbinieks atjaunots darbā un viņam par labu piedzīta vidējā izpeļņa par darba piespiedu kavējuma laiku. Pirmās instances tiesa arī noteica, ka darba devējam spriedums jāizpilda nekavējoties, t.i., negaidot lietas galīgo risinājumu nākamajās instancēs.

Taču otrās instances tiesa darbinieka prasību noraidīja pilnībā un šis instances spriedums stājās spēkā.

Pēc šāda sprieduma darba devējs prasīja no – kā bija izrādījies – likumīgi atlaistā darbinieka piedzīt naudu, kas samaksāta, pildot nepareizo pirmās instances spriedumu. Ja spriedums, kas jau izpildīts, nestājas spēkā vai tiek atcelts, prasītājam ir pienākums atdot visu, kas no atbildētāja saņemts; Civilprocesa likums to sauc par „sprieduma izpildīšanas pagriezieni”.

Tomēr Civilprocesa likums noteic sprieduma izpildīšanas pagriezienu ierobežojumus. Viens no tiem attiecas uz lietām par darba samaksu: „Lietās par [...] darba samaksas piedziņu [...] sprieduma izpildīšanas pagrieziens pieļaujams, ja atceltais spriedums pamatots uz prasītāja sniegtām nepatiesām ziņām vai uz viņa iesniegtiem viltotiem dokumentiem.” Tātad saskaņā ar likuma tekstu pagrieziens nav iespējams, ja nepareizais spriedums bijis tiesību ziņā kļūdainais, bet darbinieks nav melojis vai viltojis dokumentus.

Senāts nerada iespēju šo visumā netaisnīgo situāciju labot ar brīvākas Civilprocesa likuma interpretācijas palīdzību. Vēl jo vairāk: Senāts arī

secināja, ka norma par sprieduma izpildes pagriezienu ir speciāla attiecībā pret Civillikuma noteikumu, kas ļauj atprasīt mantu, kura pie otra atrodas bez jebkāda pamata. Tāpēc neesot iespējama arī jauna – ar Civillikumu, nevis ar Civilprocesa likumu pamatota – darba devēja prasība pret atlaisto darbinieku.

Ievērojot Senāta kategorisko nostāju, var prognozēt, ka par šo likuma defektu nāksies lemt Satversmes tiesai.

[Atpakaļ uz sākumu](#)

- Ja Jums ir kolēģi, kuri arī vēlas saņemt mūsu ziņu jaunumus, atbildiet uz šo e-pastu, priekšmeta ailē pēc nosaukuma „Tiesu prakses jaunumi” ierakstot vārdu **"KOLĒĢIS"**, kā arī norādot viņa/viņas kontaktinformāciju (vārdu un e-pasta adresi).
- Ja turpmāk nevēlaties saņemt mūsu ziņu jaunumus, atbildiet uz šo e-pastu, priekšmeta ailē pēc nosaukuma „Tiesu prakses jaunumi” ierakstot **"ATTEIKTIES"**.

ZAB RAIDLA LEJIŅŠ & NORCOUS

K. Valdemāra iela 20, Rīga, LV 1010

Tel: +371 67240 689

www.rln.lv

Baltic Law Firm of the Year

CHAMBERS EUROPE AWARDS

'Baltic titan Raidla Lejins & Norcous has an admirable reputation in the region.'
Chambers Europe

2013

Šī ziņu vēstule ir ZAB RAIDLA LEJIŅŠ & NORCOUS publikācija un nav uzskatāma par juridisku padomu vai juridisku atzinumu par jebkādiem tajā minētiem faktiem vai apstākļiem. Mēs esam pielikuši pūles, lai apkopotu un sagatavotu ziņu vēstulē pieejamo informāciju, taču mēs negarantējam informācijas pareizību, pilnību vai aktualitāti. Ziņu vēstules saturs paredzēts vispārīgai informācijai, un mēs iesakām konsultēties ar juristu par Jums aktuālu konkrētu situāciju, precizējot Jūs interesējošos juridiskos jautājumus.